

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Batho Kálmán*

Cím: *Budapesti séta.*

Forrás: *Bp. Hirlap.*

Bp.

(Hely)

1929. II. 24.

(Idő)

(Köt. v. fiz.)

Osztályozás

Tárgy

725.091

Hely

Idő

"1929"

Személy

BUDAPESTI SÉTA

Irtá CSATHÓ KALMÁN

A Közmunkatanács kitűnő elnöke nagyon bölcs és megszívlelni való dolgokat mondott el a minap ezeken a lapokon Budapest szépitéséről. Adja Isten, hogy meg is valósíthassa a terveit! Hogy legyen hozzá elég pénze és hatalma. Vagy legalább is az egyik a kettő közül, mert hiszen ahol pénz van, ott hatalom is van, ahol meg hatalom, ott pénz is. Adni kellene neki mégis mind a kettőt: bizonyos hogy gyönyörű dolgokat adna vissza eszébe Budapestnek, mert nyíltszemű és finomizlésű úr és ami a fő: *nem építész.* Ami azért a legfontosabb, mert városrendezéshez mindenki ért, csak az építészek nem. Az építész csak arra való, hogy a részleteket megcsinálja. Az egésznek a megkoncepciójához azonban csak a kicsinyes szakszempontokon felfülemelkedni tudó, elfogulatlan józan ész képes, amelyet nem befolyásol semmi, még az sem, hogy munkát akarjon adni a kollégáknak. Tehát, aki hajlandó arra is, hogy lebontasson házakat, a nélkül, hogy a helyére valamit építeni akarjon, hanem beültesse fákkal és bokrokkal...

Tudom, hogy ez egy kicsit furcsán hangzik, de éppen erről szeretnék beszélni. Nem azért, hogy belekontárkodjam a Közmunkatanács elnökének a dolgába és azért sem, hogy az illetékes körök megszívleljék, amit mondok.

Az illetékes körök úgysem szívlelnék meg soha semmit, hát jobb előre lemondani a reményről, mint azután bosszankodni. És az illetékes körök mindig optimisták. Azt hiszik, hogy majd lesz pénzük, hozzákezdnek egy terv kiviteléhez, aztán mikor felében van a dolog, kislül, hogy még sincs pénz és... így marad beépítetlen a Nemzeti Színház telke és így marad lebontatlan a Piaristák régi épülete. Egyik olyan nagy baj, mint a másik.

Tehát, mondom, nem azért írom ezt az írást, hogy valami foganatja legyen. Csak egy, malom alatt való diskurálásképpen elmondom, amik séta közben eszembe jutottak. Ippen a malom alól ugyanis nagyon egyszerűen megoldhatónak látszanak a dolgok s annak, aki józanul beszél, rendszeren sikere is van, mert a többiek rábólintanak:

— Igy van biz' e' komám! Csak a szakértők gondolkoznak másképp. Akiknek Isten elvette a józan eszt.

Hát hogy is áll a dolog a józan ész szertint?

Hát először is úgy áll, hogy Budapesten nincsenek terek. Amit annak neveznek, annak legfeljebb csak a fele érdemi meg a tér elnevezést, mert a többi olyan kicsi, hogy nem „tér” el rajta semmi. Például a Sándor-téren vagy az Egyetem-téren. Ezek csak

éppen olyan mutatványrészletek abból, hogy milyen szélesnek kellene lenni az utcáknak. Arra jók, hogy eszébe jusson róluk az embernek, hogy Budapest a szűk utcák, sőt a szűk utak városa. A keskeny boulevardoké.

Miért? Az általános hit az, hogy a telekspekuláció miatt. Panamából. Ez azonban nem lehet igaz, mert annyira általános, hogy annyi panamát nem lehet feltételezni. Nem mondom, hogy itt-ott egy-egy városatya, akinek telke volt, vagy telket vett, nem eszközölte ki, hogy ne az ő oldalán szélesítsék az utcát és ne az ő telkéből faragjanak le egy pár négyzetölet; ez azonban nem ismétlődhet meg minden utcán és minden alkalommal, olyan rendszeresen, hogy egy egész város építkezésére rányomja a maga bélyegét. Nem! Ez a fantáziátlanságnak, a kicsinyességnek és a fukar gondolkodásnak a nyilvános gyümölese. Annakidején, amikor még

földszintesek voltak a házak, az utcák elég szélesek voltak arra, hogy a nap is beléjük süssön és a gyér forgalom is lebonyolódjék rajtuk. De mikor aztán nőttek a házak és nőtt a forgalom, az utcákat nem szélesítették kellő arányban. Nem volt szívük hozzá, hogy akkora darabokat faragjanak le a házak telkéből, amekkorákat kellett volna. Hogy a jövővelmező házhelyből nem jövővelmező utcát csináljanak. Így aztán most Budapest tele van utcákkal, amelyeknek a földszinti lakásaiban és bolythelyiségeiben délben is csak lámpa mellett lehet dolgozni, amelyeknek a harmadik emeleti lakásaiba sem sűt be a nap soha és amelyeknek az úttestén az autóbussz

mellett nem fér el egy kis taxi sem. (Külön fejezet, hogy az autóbussz ezeken az utcákon is úgy rohan, hogy a házak remegnek bele s hogy az emberek a gyalogjárón sem érzik mekkurat tőle biztonságban.)

Ez azonban még érthető dolog, hogy ezek az utcák ilyen szűkek. Végre is, azért még nem lehet követ dobni senkire, hogy nem látott bele a bürokratikus kis eszével a jövődbe. Súlyosabb baj, hogy annakidején a Nagy-körutat olyan szűkre tervezték. Pedig már akkor megvolt a bécsi Ring a széles, faszoros dupla gyalogjáróival és az érdektelnek és laikusok kiabálták és írták eleget, hogy szélesebbre! Sokkal szélesebbre!

Nem használt semmit! Hogy is használt volna. Budapest egyik akkori vezető embere nem bírta fölérni ésszel, hogy a város szívében mi szükség lehet beépítetlen, tehát nem jövővelmező területekre. Ő volt az, aki hatvanéves korában először járván Párizsban, elragadtatva állt meg a Place de la Concorde, amely tudvalevően egyik legszebb tere a világnak és felsóhajtott:

— Istenom! Micsoda gyönyörű tér! Mi mindert tudnék én erre építtetni, ha ez Pesten volna!

Ugyancsak tőle származik az a másik híres mondás is:

— A város azért város, hogy házak legyenek benne. A fa pedig erdőbe való!

Ez a gondolkodás jellemzi a pesti építkezést. Erre gondolok mindig, ha sétálok a városban és megállok például a Piaristák épülete előtt, amelynek a helyén a Városház-tér volt

valamikor, s amelyen gyerekkoromban még állt a régi szép városháza, amelyről azt írja az 1786-ban megjelent Korabinsky-féle *Geographisch-Historisches Lexikon von Ungarn*: „A szép városháza egy teljes négyszöget foglal el és minden oldala szabad, mint valami szigetnek. Egy emeletes és a homlokzata közepén egy szép magas tornya van, amelynek a tetején a magyar korona látható. A tető alatt pompás erkély fut körbe, amelyen tizenegy órákor fúvőzenekar játszik, s amelyről a toronyór minden órában mind a négy világtáj felé megkiáltja az időt.“

Egy kis melankóliával gondol rá az ember, hogy ezt a kedves épületet, hogy elpusztították. És az egész teret, hogy beépítették! És hogy eltüntették a Rózsa-teret és a Hal-teret is, amelyek ott voltak nem messze tőle. Mind beépítették, szűk utcákat sikertelenítettek a helyükre és nem jutott eszébe senkinek, hogy az elvett levegőt legalább egy új térrel pótolja, ha már a régiak konzerválásához nem volt érzéke. Dehát: a város azért város... a fa pedig erdőbe való!

Örülni kell, hogy a váci-utcai új városháza is szűknek bizonyult és a Székesfőváros beköltözött a Károly-kaszárnyába, amely eredetileg 1728-ban invalidusháznak készült s a legszebb épületek egyike Budapesten. Csakhogy ezt nem igen tudják az emberek, mert a homlokzatát nem lehet a főposta miatt látni, csak a hátulját a Károly-körút felől, ami annakidején a városon kívül esett s amire ezért nem vetettek súlyt.

Örülni kell, mert csak ez mentette meg a lebontástól, hogy az új nagy városháza építését a háború megakadályozta, éppen a háború úgy, mint ahogy a miniszterelnöki palota építését és a mostaninak a lebontását is csak ez gátolta meg.

A szerencsétlenségnek köszönhetjük a szerencsét, hogy ez a két épületünk is áldozatul nem esett a magyar bontási és rombolási vágy-

nak, amely csak úgy tud elképzelni valami új dolgot, hogy egy értékes régít feláldoz érte.

Pedig ha már bontunk, egészen mást kellene lebontani.

Példánl a főpostát, amely eltakarja a központi városháza gyönyörű homlokzatát. A főposta művészietlen és kényelmetlen épület. A közönség kiszolgálására egy postahók is elég lenne azon a környéken, a főposta helyén pedig egy kis parkot kellene csinálni. Volt is ott régen, igaz, hogy nem nyilvános, mert a Szervitáké volt, de tavasszal mégis megtelt tőle a Belváros virágillattal. És ugyanakkor a Városház-utcán a járdaszélét fasor díszítette. Dehát a fa erdőbe való!

És le kellene bontani, anélkül, hogy mást építenének rá, a piaristák régi házát. Vagy még inkább: az újat. Mert a térre nagyobb szükség van a városban benn, mint a Dunaparton, ahol amúgy is van levegő.

És le kellene bontani a Rókus-kórházat anélkül, hogy bármit is építenének a helyére, mert ez a hely igazán ordít a parkírozás után. Kell ide fa és bokor, ami tisztítsa ennek a forgalmas városrésznek a levegőjét. És milyen szép lenne ennek a parknak a sarkán, fák között a kis kápolna, amit persze meg kell hagyni, s amit remélhetőleg már véd is a lebontástól az, hogy műemléknek van nyilvánítva.

Aztán le kellene bontani még valamit, de ezt már a malom alatt is csak félve merem említeni.

Valamikor ugyanis a Mária Valéria-utca volt a Dunafront. Az Angol Királyné-szállóának, a mai Pénzüntézeti Központnak az ablakai a Dunára néztek. Aztán előbe építették a Petőfi-térről a Lánchidig az egész hotelsort a biztosító társasággal, a Lloydal és Wurm-udvarral. Csak a Haugli helye maradt szabadon a Vigadó előtt. Így lett a korzóból kis aszfaltsíkátor nem is a Duna, hanem a sárga-villamos partján.

Hát ezt az egész házsört le kellene bontani és a helyét pedig parkírozni, mint a Villa Nazionale van Nápolyban a tenger partján. Vagy hogy olyan messze ne menjünk, mint

Szegeden a Tiszaparton a Stefánia-sétány. És a vilamost el kellene vinni onnan, éppen úgy, mint a Kossuth Lajos-utcáról. El, vagy még inkább le, a föld alá.

Akkor lenne igazán korzó a korzó. Ámbár ebben, aggódok, tévedek. Akkor talán nem is járna ott más, csak gyerekek a dadáikkal és a megfelelő őrmesterekkel.

Mert most jut eszembe, hogy a pesti ember nem is szereti a sétát és még kevésbé a sétányt. A pesti ember a kávéházat szereti és a lökdösődést. A korzó azért népes, mert tele van kávéházzal és olyan szűk, hogy sétálni nem is lehet rajta, csak lökdösődni. És féltő, hogy ha sétányt csinálnának neki a korzón, hát nem járna oda többet. Hanem elmenne a Dob-utcaba és ott élne fel s alá ügyelegve kávéházi életet...

Mit szól mindehhez, kedves komám, itt a malom alatt? Nincs igazam?

Nem oka itt ezeknek a bajoknak semmiféle felsőség és „illetékes kör“. A pesti ember az oka. Mert egy-két hibát elkövethetnek az illetékes körök, a közvélemény ellenére, de hogy negyven-ötven éven keresztül állandó rendszerré váljék a hiba, az csak úgy lehetséges, ha nincs közvélemény. Vagyis ha az a közvélemény, hogy a tér beépíteni való, a fa pedig erdőbe.

Gyerlink haza! Nem szóltam semmit!